

все, зумовлена не загальними, а суто особистісними причинами. Психологічні ж особливості засуджених жінок (емоційна вразливість, сугестивність, підвищена подразливість, сльозливість, сентиментальність тощо) є сприятливим ґрунтом для сприйняття основних вимог релігійної моралі, що позитивно впливає на процеси перевиховання та ресоціалізації. До того ж, релігійні спільноти і конфесії, які співпрацюють з установами виконання покарань, надають засудженим матеріальну допомогу, а також забезпечують допомогу одягом, продуктами харчування, підтримують у працевлаштуванні звільнених, допомагають налагодити втрачені соціальні зв'язки [4, с. 177].

Список бібліографічних посилань

1. Бадира В.А. «Виправлення жінок, засуджених до позбавлення волі, як мета покарання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криміно-логія; кримінально-виконавче право». Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. 2006. С.17.

2. Богатирьов І.Г. «Проблеми соціальної адаптації жінок, звільнених з місць позбавлення волі». *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2012. № 1(3). С. 65-70.

3. Жук О.М. «Ресоціалізація та реабілітація як юридичні категорії кримінально-виконавчого права». *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2014. Вип. 65. С. 258-264.

4. Михайленко О.В. Особливості соціально-виховної роботи із засудженими жінками в установах виконання покарань. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2014. Вип. 122. С. 175-179.

Науковий керівник: Мохорєва Олена Миколаївна, старший викладач кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ.

***

Горбонос Мирослава Володимирівна,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОГЛЯДИ К. РОДЖЕРСА НА ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ

Особистісний розвиток є відносно поширеною темою як у науковій літературі, так і в повсякденному житті. Дивно, однак, існує дефіцит теорії щодо цього процесу. У позитивній психологічній літературі до особистісного зростання, як правило, підходять через проксимальні явища, такі як цілі, пов'язані зі зростанням, розповідь про

життєву історію з точки зору зростання, мислення про зростання, прагнення до значущих цілей із твердістю, мотивація до зростання або задоволення основних психологічних потреб.

Крім того, особистісний ріст є одним із шести субкомпонентів конструкції психологічного благополуччя, де воно визначається як продовження розвитку свого потенціалу, «зростання як особистості» та протистояння новим викликам в житті (Ryff, 1989). Ці дослідження були фундаментальними для поглиблення розуміння цього складного явища та пов'язаних з ним факторів; однак вони не пояснюють, що це постійний психологічний процес із чіткими підживлювальними умовами та підпроцесами [1].

Що таке процес особистісного зростання? Враховуючи складність процесу, ми стверджуємо, що для пояснення процесу особистісного зростання необхідна цілісна, особистісно орієнтована перспектива. З цієї причини ми посилаємося на роботу, виконану в гуманістичній психологічній традиції, зокрема на основі роботи С. Rogers та його процесу оцінки організмів (Rogers, 1959, 1961, 1963 та ін.).

С. Rogers, відомий як один із найперших представників гуманістичної психології та особистісно-орієнтованої психотерапії, записав численні спостереження процесів зростання, які проходили під час сеансів психотерапії його клієнтів. На основі цих спостережень дослідник описав всеосяжний процес особистісного зростання, який він назвав «процесом оцінки організму».

Процес оцінки організму є втіленим процесом, за допомогою якого окремих організм у психологічно сприятливому середовищі, що стимулює ріст, може природним чином орієнтуватися на екологічні та внутрішні «цінності» (тобто джерела психологічного та тілесного наповнення), які дозволяють цьому організму досягти вищого психологічного і соціального функціонування. Він порівнює цю ідею з рослиною, яка повертається до сонця, щоб рости: індивід, вільний від умов цінності (тобто умов для того, щоб бути прийнятним) і в психологічно сприятливому середовищі, може орієнтуватися на джерела росту. З іншого боку, індивід також може втратити зв'язок із процесом оцінки свого організму через різні внутрішні потреби та вимоги середовища та умови цінності. Отже, загальний процес особистісного зростання – це процес відновлення зв'язку з собою та звільнення від актуалізаційної тенденції (С. Rogers, 1964).

С. Rogers детально описав, як процес оцінки організму вписується в процес терапевтичних змін, організувавши його на сім послідовних етапів:

- 1) людина обороняється та опирається змінам;

- 2) людина стає дещо менш жорсткою і говорить про зовнішні події;
- 3) людина говорить про себе як об'єкт (з дистанцією);
- 4) людина починає говорити про свої почуття та формувати стосунки з терапевтом;
- 5) людина продовжує виражати емоції та починає брати на себе більшу особисту відповідальність;
- 6) людина починає рости до почуття «конгруентності» і більше приймати інших;
- 7) людина стає повноцінно функціонуючою, емпатичною особистістю, яка має безумовну позитивну повагу до себе та інших [3].

М. Maurer та D. Daukantaitė пояснили роджеріанський процес особистісного зростання як визначені психічні зрушення, пов'язані з добре вивченими позитивними психологічними феноменами. Науковці посилаються на процес терапевтичного зростання «роджеріані» як на теорію або модель особистісного зростання, яку можна застосовувати поза терапевтичним контекстом [2].

Таким чином, особистісний ріст – це не досвід, а процес змін. Часто це хаотичний, дуже індивідуалізований, коливаючись процес, який може тривати роки, щоб розгорнутися, коли людина постійно рухається туди-сюди між чіткими психічними процесами. Ми визначаємо особистісне зростання як *цілісний, динамічний процес поступових психосоціальних змін, що покращують самопочуття*. Іншими словами, особистісний ріст безпосередньо пов'язаний із благополуччям і ефективним функціонуванням, а не з отриманням певних когнітивних, емоційних і фізіологічних навичок, пов'язаних із дорослішанням. По суті, особистісний розвиток здійснюється несвідомим або свідомим бажанням або мотивацією брати участь у процесі зростання. Індивідуальні мотиви залучення до зростання можуть відрізнитися.

Список бібліографічних посилань

1. Maurer M.M., Daukantaitė D. Revisiting the organismic valuing process theory of personal growth: A theoretical review of Rogers and its connection to positive psychology. *Frontiers in Psychology*. 2023. №11. P.1706.
2. Maurer M.M., Maurer J., Hoff E., Daukantaitė D. What is the process of personal growth? Introducing the Personal Growth Process Model. *New Ideas in Psychology*. 2023. №70. P.101024.
3. Wilkins P. Person-centred therapy. Routledge, New York, 2016. 332 p.

Науковий керівник: Пономаренко Яна Сергіївна, доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук.

***